

การรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อ การจัดการความรู้เพื่อการปฏิบัติงาน

Perception of Knowledge Management for Work of Librarians in the Higher Education Institution

ปราณี แสงจันทร์*

รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กาศจำริญ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา
ระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดม-
ศึกษาต่อการจัดการความรู้ (2) ศึกษาพฤติกรรมการ
รับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้
(3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้
ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา กลุ่ม
ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ บรรณารักษ์ที่
เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้หรือรับผิดชอบ
เรื่องการจัดการความรู้ของห้องสมุดสถาบันอุดม-
ศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 195 คน จากห้อง-
สมุดสถาบันอุดมศึกษา 24 แห่ง ใช้แบบสอบถาม
เป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ
การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบเพื่อ
วัดความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) และการ
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ผลการ
วิจัยพบว่า

1. ระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้ในด้าน
นโยบาย ด้านประโยชน์ และความสำคัญของการ
จัดการความรู้ และด้านกระบวนการของการจัดการ
ความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ใน
กระบวนการจัดการความรู้พบว่า บรรณารักษ์ห้อง
สมุดสถาบันอุดมศึกษามีพฤติกรรมการรับรู้ในด้าน
การค้นหาความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้
ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวล
และกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้าน
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการเรียนรู้
โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ
ความรู้ของบรรณารักษ์ คือ ด้านกระบวนการพบว่า
ห้องสมุดไม่มีการถ่ายทอดความรู้ระหว่าง บุคลากร/
หน่วยงานอย่างเป็นระบบ ด้านผู้ปฏิบัติงาน พบว่า
ความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดม-
ศึกษา มีข้อจำกัดในการเรียนรู้แตกต่างกัน ด้านเทคโนโลยี พบว่า ห้องสมุดไม่มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูล
ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด เพื่อช่วย
ให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

4. การเปรียบเทียบการรับรู้ของบรรณา-
รักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้
พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์
การทำงานไม่มีผลต่อระดับการรับรู้และพฤติกรรม
ของกระบวนการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ เมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า บรรณารักษ์ที่มีอายุ 20-30

* นักศึกษาปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปี มีพฤติกรรมในการรับรู้ ด้านการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้แตกต่างจากบรรณารักษ์กลุ่มที่มีอายุ 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไปทีละระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

Abstract

This research aims at (1) studying the level of perception of librarians in higher education institutions toward knowledge management (2) studying the perceptual behavior of librarians in the process of knowledge management, and (3) studying the problem and obstacle in knowledge management of librarians in higher education institutions. The 195 librarians from the 24 private and government libraries who attend the activities of knowledge management are selected as the sample of this study. The data were collected by using questionnaire and analyzed statistically by frequencies, percentage, standard derivation, test to measure differences in mean (t-test) and one-way analysis of variance (f-test)

The result shows that (1) the librarians in higher education perceived the policy, benefit and importance of knowledge management, and process of knowledge management are at high level, (2) the perceptual behavior of librarians in the terms of process of knowledge management, knowledge identification, knowledge creation and acquisition, knowledge organization, knowledge codification and refinement, knowledge access, knowledge sharing, as well as knowledge learning are at moderate level, and (3) the problem and obstacle of librarians in knowledge management is the process, that is, the libraries cannot transmit the knowledge among the persons or institutes systematically. The ability of each librarian in higher education institutions is limited at different ways of learning. In term of technological aspect reveals that the

libraries are lack of the data linkage between departments to help the operation of libraries effectively. (4) In comparison of libraries' perception toward knowledge management depicted that gender, age, educational background, and working experiences do not affect the librarians' level of perception and behavior in the process of knowledge management. Considering by each aspect, the behavior of knowledge sharing of librarians aged 20-30 years old is different from the librarians aged 31-40 years old, 41-50 years old, and over 50 years old at the significant level of 0.05.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปัจจัยการก้าวกระโดดของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในปัจจุบัน มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารและการพัฒนาองค์กรต่างๆ ตลอดจนวิถีคิด และกระบวนการทำงานของบุคลากรในองค์กร ส่งผลให้เวทีในการแข่งขันที่เคยจำกัดอยู่ในวงแคบๆ กระจายไปครอบคลุมทั่วโลกเสมือนหนึ่งเป็นโลกไร้พรมแดนจึงทำให้องค์กรต่างๆ ต้องพัฒนาตนเองเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) โดยเฉพาะสังคมในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่สังคมแห่งความรู้ (knowledge society) ความรู้จึงมีอิทธิพลและบทบาทในการพัฒนาองค์กร รวมถึงการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ทั้งช่วยในการตัดสินใจและเพิ่มอำนาจในการแข่งขันมากขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งต่างจากเดิมที่คนให้ความสำคัญกับข้อมูลมาก แต่ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลทำได้สะดวกมากขึ้น ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย กอปรกับข้อมูลมีหลายประเภท การมีข้อมูลอย่างเดียวยังไม่ถือว่าเป็นจุดแข็ง แต่อย่างไร สิ่งที่สำคัญมากกว่าข้อมูลคือ ต้องสามารถ

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประยุกต์ปรับใช้ หรือทำให้เป็นประโยชน์ในแง่การแปลงข้อมูลมาเป็นความรู้ (ดวงเดือน จันทรเจริญ, 2549, 253-254) ซึ่งสภาวะดังกล่าว ก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม เศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) ความรู้ได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ โดยเฉพาะความรู้ประเภทที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (tacit knowledge) ซึ่งเป็นหัวใจในการจัดการความรู้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 มีแนวคิดใหม่ที่เป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศและเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานต่างๆ ในสังคม และมุ่งให้ "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" มากกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ เหมือนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากคนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารจัดการองค์กรให้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ประเทศไทยจึงต้องการเตรียมความพร้อมของคน และระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกปัจจุบัน (จรินทร์ อาสา ทรงธรรม, 2551, 1-3)

ดังนั้น แนวคิดและหลักการการจัดการความรู้ (knowledge management) จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกองค์กรในทุกระดับ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่า การจัดการความรู้ที่ดี นำมาซึ่งการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรโดยรวม แม้แต่ภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ และดำเนินการจัดการความรู้อย่างเร่งด่วนในระบบราชการ เพื่อให้เห็นผลและปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวดที่ 3 มาตรา 11 ที่เสนอไว้ว่า "ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัด ให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์" จากพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวทำให้หน่วยงานราชการต่างๆ เริ่มดำเนินการพัฒนาองค์กร โดยการกำหนดแนวปฏิบัติของรูปแบบกิจกรรมเพื่อการจัดการความรู้ ด้วยการสร้างระบบที่ให้บุคลากรสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง มีการประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ และจัดให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาการสมัยใหม่และปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งต่อตนเองและองค์กร

ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แนวคิดด้านการจัดการความรู้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของกลยุทธ์ด้านความรู้ในหลายองค์กร และได้นำไปปรับปรุงใช้ในองค์กรต่าง ๆ แม้กระทั่งกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับการเรียนรู้ในองค์กรการศึกษา โดยมีความต้องการให้สถาบันการศึกษาในสังกัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) จึงมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นหน่วยงานกลางทำ

หน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ โดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลในรูปแบบของการประกันคุณภาพ (Quality Assurance : QA) และมีการนำเรื่องการจัดการความรู้มาเป็นตัวชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) ในการประเมินคุณภาพการศึกษาด้วย (จรินทร์ อาสาทรงธรรม, 2551: 3) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ในองค์กร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวังของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องทำการประกันคุณภาพ (Quality Assurance: QA) โดยมีการวัดและการประเมิน ถึงตัวชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) เรื่องการจัดการความรู้จึงได้มีการนำแนวคิดการจัดการความรู้เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการห้องสมุดอย่างแพร่หลาย ซึ่งรูปแบบและวิธีการปฏิบัติการจัดการความรู้มีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันในแต่ละห้องสมุด และในการดำเนินการจัดการความรู้ก็มีห้องสมุดแต่ละแห่งที่ดำเนินการ แล้วประสบความสำเร็จในระดับที่แตกต่างกัน

ในบริบทของสังคมแห่งการจัดการความรู้ ประเด็นสำคัญที่บรรณารักษ์ จะต้องตระหนักคือการปรับตัวและเปลี่ยนบทบาทตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ เพื่อให้การบริการห้องสมุดและสารสนเทศมีความสมบูรณ์แบบ ห้องสมุดมีหน้าที่สนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนและการวิจัยในระดับอุดมศึกษา แต่การศึกษาภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่

เพียงพอ จึงต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากห้องสมุด ในฐานะที่ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ตามรสนิยม และความสนใจของแต่ละบุคคลจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ด้วยเหตุนี้จึงต้องเตรียมความพร้อมของห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีของผู้ใช้บริการและบรรณารักษ์ในฐานะบุคคลสำคัญที่ช่วยดำเนินการต่างๆ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายขององค์กร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บรรณารักษ์จะต้องดำเนินบทบาทในฐานะผู้จัดการความรู้ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการบ่งชี้ความรู้ สกัดและรวบรวมความรู้มาจัดระบบสนับสนุนการเข้าถึงคลังความรู้และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ ขึ้นในสังคม นอกจากนี้วิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บรรณารักษ์ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ เนื่องจากห้องสมุดต่างๆ ได้ลดอัตราการว่าจ้างงานของบรรณารักษ์ รวมถึงเมื่อบรรณารักษ์เกษียณอายุหรือลาออก ซึ่งจะนำความรู้ที่ติดตัวบุคคลนั้นออกไปด้วย ทำให้ความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลที่มีการสั่งสมเป็นระยะเวลานาน ไม่มีการบันทึกจัดเก็บ หรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นงานจึงทำให้ห้องสมุดต้องสูญเสียความรู้ที่เป็นเทคนิควิชาการที่สำคัญ ซึ่งเป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในรูปทักษะ ประสบการณ์ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว และต้องเสียเวลาการพัฒนาบุคลากรใหม่ สร้างคนใหม่ตลอดเวลา

บรรณารักษ์จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการทำงานของตนเอง เพื่อให้ห้องสมุดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในห้องสมุด เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรต่อไป แต่มุมมองความเข้าใจในสิ่งที่ได้รับรู้ ความสามารถในการรับรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์

ที่ได้รับและการประเมินค่าสิ่งที่รับรู้ จากที่มาและปัญหาดังกล่าว ประกอบกับผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ของหน่วยงาน ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทราบระดับการรับรู้การจัดการความรู้ พฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการจัดการความรู้ ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ในห้องสมุดที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานสำหรับห้องสมุดในการวางแผนทางเพื่อส่งเสริมให้บรรณารักษ์ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) และการสร้างความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของการจัดการความรู้ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการความรู้ให้แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและห้องสมุดอื่นๆ ที่สนใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์ในกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. เพศ อายุ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์การทำงานของบรรณารักษ์ที่แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ต่อการจัดการความรู้ที่แตกต่างกัน
2. เพศ อายุ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์การทำงานของบรรณารักษ์ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมต่อกระบวนการจัดการความรู้ที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบ สอบถาม

1. ประชากรที่ใช้ในการ วิจัย ได้แก่ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีจำนวนทั้งสิ้น 526 คน แต่มีบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเพียง 489 คน เท่านั้น ที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ หรือรับผิดชอบเรื่องการจัดการความรู้ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยจึงถือว่าประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 489 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie และ Morgan (อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2535, 40) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 214 คน จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วนกับประชากรเพื่อการกระจายการเก็บกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบ สอบถามที่ แสดงความคิดเห็นในการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้แบบสอบถามนี้ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.956

3. ด้านพฤติกรรมการรับรู้ของบรรณารักษ์

ในกระบวนการการจัดการความรู้ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการการจัดการความรู้ ด้านการค้นหาคำรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาคำรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรอง

ความรู้ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และศึกษาพบรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

- ด้านการค้นหาความรู้ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษารับรู้ว่าการหาความรู้มีแผนการจัดการความรู้ที่ชัดเจน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.40 บรรณารักษ์ได้การเข้ารับการฝึกอบรม/สัมมนาในหัวข้อกระบวนการจัดการความรู้ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.31 และบรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นโดยระบุนโยบายความรู้ที่หน่วยงาน มีอยู่และความรู้ที่หน่วยงานต้องการ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.03

- ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตด้วยค่าเฉลี่ย 3.96 ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารหน่วยงานในการพัฒนาองค์ความรู้ และนำความรู้จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ มาช่วยในการปฏิบัติงานด้วยค่าเฉลี่ย 3.47 และไปศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อนำมาพัฒนา และปรับปรุงในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.33

- ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีการจัดทำคู่มือที่ใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.24 การมีส่วนร่วมในการบันทึกและจัดเก็บความรู้ของหน่วยงานด้วยค่าเฉลี่ย 2.99 และการใช้ฐานข้อมูลจัดเก็บความรู้ของหน่วยงานเป็นเครื่องมือ ในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้ร่วมงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.96

- ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีการจัดเก็บข้อมูลและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ด้วยค่าเฉลี่ย 3.46 มีส่วนร่วมในการปรับปรุงคู่มือ

การปฏิบัติงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.17 และการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลความรู้/เอกสาร/แบบฟอร์มบันทึกความรู้ของหน่วยงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 2.82

- ด้านการเข้าถึงความรู้ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม/อบรม/สัมมนาอย่างสม่ำเสมอ ด้วยค่าเฉลี่ย 3.46 สามารถค้นหาความรู้ที่ต้องการจากระบบฐานข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ด้วยค่าเฉลี่ย 3.44 และการได้รับและศึกษาเอกสารเผยแพร่ความรู้ของหน่วยงานภายในและภายนอก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.37

- ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีส่วนร่วมในการระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.36 มีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพผ่านทาง Blog/Facebook ด้วยค่าเฉลี่ย 3.00 และมีโอกาสได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้จากผู้มีประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพอยู่เสมอ ด้วยค่าเฉลี่ย 2.92

- ด้านการเรียนรู้ พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้วยค่าเฉลี่ย 3.62 มีการนำความรู้จากการเข้าร่วมประชุม/สัมมนา/ดูงาน มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.41 และการนำทักษะการเรียนรู้และกลยุทธ์ต่างๆ จากบรรณารักษ์ห้องสมุดอื่นๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.25

4. ด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ
ความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
ของรัฐและเอกชน พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการ
รับรู้ต่อการจัดการความรู้เพื่อการปฏิบัติงานในด้าน
กระบวนการ ด้านผู้ปฏิบัติงาน และด้านเทคโนโลยี
ศึกษาพอรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้

- ด้านกระบวนการ พบว่า มีปัญหาห้องสมุดไม่มีการถ่ายทอดความรู้ระหว่าง บุคลากร/หน่วยงานอย่างเป็นระบบ จำนวน 40 คน (20.50%) ห้องสมุดไม่มีการจัดเก็บความรู้ต่างๆ เป็นระบบ และสามารถนำข้อมูลมาใช้ภายหลังได้ จำนวน 25 คน (12.80%) และระบบการจัดการความรู้ของห้องสมุดไม่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 25 คน (12.80%)

- ด้านผู้ปฏิบัติงาน พบว่า มีปัญหาความสามารถของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาแต่ละท่าน มีข้อจำกัดในการเรียนรู้แตกต่างกัน จำนวน 189 คน (96.90%) มีภาระงานมาก จำนวน 161 คน (82.60%) และมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ไม่เพียงพอ จำนวน 92 คน (47.20%)

• ด้านเทคโนโลยี พบว่า มีปัญหาห้องสมุดไม่มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ จำนวน 48 คน (24.60%) ห้องสมุดมีจำนวนคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 38 คน (19.50%) และห้องสมุดไม่มีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว จำนวน 30 คน (15.40%)

5. การเปรียบเทียบการรับรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการ ความรู้ พบว่า 1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ไม่มีผลต่อระดับการรับรู้ของบรรณารักษ์ในการจัดการความรู้ 2) เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานไม่มีผลต่อพฤติกรรมการของกระบวนการจัดการความรู้ และพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา อายุ 20-30 ปี มีพฤติกรรมการจัดการความรู้ด้านการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ มากกว่ากลุ่มอายุ 31-40 ปี 41-50 ปี และ 50 ปี ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอ รายละเอียดและประเด็น
ต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีการรับรู้ต่อการจัดการความรู้ในด้านนโยบาย ด้าน กระบวนการและด้านประโยชน์และความสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษา ของเกศฤติ บุญรัตน์ (2551) และการศึกษาของ ชรียา จันทรอินทร์ (2550) เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ตระหนักถึงความ สำคัญของการจัดการความรู้ภายในองค์กรและการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร และได้กำหนด เรื่องการจัดการความรู้ให้เป็นดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ (learning organization) ดังนั้น ห้องสมุด ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นต้องดำเนินการด้านการจัดการ ความรู้ของหน่วยงานด้วย จะเห็นได้จากการที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนดหัวข้อเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในรายงานการ ประกันคุณภาพ (Quality Assurance: QA) ของ สถาบันอุดมศึกษาขึ้น เป็นการผลักดันให้เกิดการ

จัดการความรู้ภายในหน่วยงาน ดังนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานจึงพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ การทำงานไม่มีผลต่อการรับรู้ในการจัดการความรู้ เพื่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต่อการจัดการความรู้

2. บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการจัดการความรู้ ได้แก่ ด้านการค้นหาคำความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาคำความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผล การศึกษาของเกสร โพธิ์สุวรรณ (2551) พบว่า บุคลากรในห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลมีความเข้าใจต่อกระบวนการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สาเหตุสำคัญเนื่องจากการศึกษาของ เกสร โพธิ์สุวรรณนั้น เป็นกรณีศึกษาห้องสมุดเฉพาะเท่านั้น คือ ห้องสมุดวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยฉบับนี้ ที่ศึกษาบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ผลจากการศึกษาจึงเป็นภาพรวมของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา และสามารถสะท้อนภาพให้เห็นว่าแม้การจัดการความรู้เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อหน่วยงาน แต่บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของทิพย์รัตน์ อติวัฒน์ชัย (2550) พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การประชุมหารือแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้อบรมเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้เป็นกระบวนการที่มีความรู้ และความเข้าใจน้อยที่สุด ซึ่งตรงกับผลการ ศึกษา ที่ผู้วิจัยพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษาที่มีอายุ 20-30 ปี มีกระบวนการด้านการ แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนความรู้มากกว่ากลุ่มอายุ

อื่นๆ สาเหตุหลักเป็นเพราะว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอิทธิพลของ social media/ social network ที่ส่งผลต่อกลุ่มคนในยุค generation Y

3. บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ในด้าน กระบวนการ ด้านผู้ปฏิบัติงาน และด้านเทคโนโลยี ถึงแม้ข้อบังคับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จะกำหนดให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ดำเนินการเรื่องการจัดการความรู้อย่างเป็น รูปธรรมในองค์กร บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษาก็ยังประสบปัญหาดังกล่าวและศึกษาพบ รายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้

- ด้านกระบวนการ พบว่า ห้องสมุดไม่มีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคลากร/หน่วยงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นวลละออ แสงสุข (2550) พบว่า บุคลากรไม่ตระหนักถึงความ สำคัญของการแบ่งปันความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการ หนึ่งในการจัดการความรู้ถึง แม้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จะได้ตระหนักถึงความ สำคัญของการจัดการความรู้ ในองค์กรและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่นำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) แต่การวิจัยนี้พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ยังขาดความรู้และความ เข้าใจในขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้

- ด้านผู้ปฏิบัติงาน พบว่า บรรณารักษ์แต่ละคนมีความสามารถ มีข้อจำกัดในการเรียนรู้ แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นวลละออ แสงสุข (2550) พบว่า บุคลากรมีประสิทธิภาพในการ เรียนรู้ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสามารถ ในการใช้ระบบสารสนเทศใหม่ๆ การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาที่ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัย ด้านอายุของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีผลกระทบต่อการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้

สาเหตุสำคัญมาจากความก้าวหน้าของนวัตกรรมใหม่ๆ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อีกหลายประเภท ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบรรณารักษ์ที่มีอายุมาก เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบรรณารักษ์ที่อยู่ในยุค generation Y ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสามารถ และมีการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

- ด้านเทคโนโลยี พบว่า ห้องสมุดไม่มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดเพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของทิพย์รัตน์ อติวัฒน์ชัย (2550) พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีประสิทธิภาพในการช่วยให้องค์กรสื่อสาร และเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารหน่วยงานของห้องสมุดต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยี และสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ตที่เป็นเทคโนโลยีที่เชื่อมคนทั่วโลกเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge transfer)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการการจัดการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ควรมีมาตรการ หรือกลยุทธ์ในการวางแผนการจัดการความรู้ของ หน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้และความ เข้าใจในกระบวนการการจัดการความรู้ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการค้นหาคำความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหา ความรู้ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้าน การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึง ความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ ด้านการเรียนรู้ ให้มากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้เกิด การปฏิบัติที่ถูกต้องตาม กระบวนการของการจัดการ ความรู้

2. บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีพฤติกรรมการรับรู้ในกระบวนการการจัดการความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการ จัดตั้งคณะกรรมการการจัดการความรู้ของหน่วยงาน อย่างเป็นทางการ โดยให้บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษาที่มีอายุ 20-30 ปี มาร่วมเป็นคณะกรรมการ ด้วย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมในการจัดการ ความรู้ด้านการแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนความรู้ มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

3. บรรณารักษ์แต่ละท่าน มีความสามารถ มีข้อจำกัดในการเรียนรู้แตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหาร สำนักหอสมุด ต้องมีการวิเคราะห์ศักยภาพของ บุคลากรในหน่วยงานว่า บุคลากรแต่ละท่าน มีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไร เพื่อทำแผนพัฒนาศักยภาพของ บุคลากรในหน่วยงานให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เพราะว่าบุคลากรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการ ขับเคลื่อนหน่วยงานไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

4. กระบวนการจัดการความรู้สร้างความยั่งยืนในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ดังนั้น ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการจัดการความรู้ให้แก่บุคลากร เช่น การประชุม การอบรม/การสัมมนาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ และศึกษาดูงานหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความรู้ เช่น หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล โรงพยาบาลศิริราช เป็นต้น

5. ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละแห่ง ควรจัดให้บุคลากรในห้องสมุดได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในหน่วยงาน อาจทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice: CoP) การสับเปลี่ยนงาน (job rotation) และเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

6. ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ควรจัดฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีให้แก่บุคลากรเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้ระบบการจัดการความรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ในแต่ละงานภายในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรศึกษาสภาพและผลสัมฤทธิ์ในการนำระบบการจัดการความรู้ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

3. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เพื่อค้นหาลักษณะของบรรณารักษ์ที่มี tacit knowledge ในเรื่องการถ่ายทอดความรู้เพื่อการปฏิบัติงาน โดยศึกษาเฉพาะกรณีห้องสมุดขนาดใหญ่

4. ควรมีการติดตามและประเมินผลพฤติกรรม การจัดการความรู้ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาว่าประสบความสำเร็จ หรือไม่อย่างไร

5. ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในเรื่องการจัดการความรู้ของบรรณารักษ์อาวุโส

บรรณานุกรม

- เกศฤติ บุญรัตน์. “ปัจจัยที่พยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากร สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.” รายงานวิจัยในวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- เกสร โพธิ์สุวรรณ. “การจัดการความรู้ของห้องสมุดวิทยาลัย ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.” ปรินิพนธ์ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.
- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. “รายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้และวัฒนธรรมองค์การของ คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.” กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ, 2551.
- ชรียา จันทร์อินทร์. “การศึกษาความพร้อมในการนำระบบการจัดการความรู้มาใช้ในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.” ปรินิพนธ์ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- ดวงเดือน จันทร์เจริญ. “การจัดการความรู้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.” วารสารการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์. 2,1.(2549) : 253-254.
- ทิพย์รัตน์ อติวัฒน์ชัย. “การจัดการความรู้ในวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.” รายงานวิจัย ในวิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- นวลละออง แสงสุข. การศึกษาการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ดุษฎีนิพนธ์ปริญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, 2535.